

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
LEGAL ISSUES RELATING TO THE EXERCISE OF POWER
BY COURT MARSHAL¹

กรรุดติ มิตรใจดี²

ศิวพร เสาวคนธ์³

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และ (4) แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ผลการศึกษาพบปัญหาดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการออกคำสั่งใดๆ เพื่อระงับเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าหรือเหตุที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาลไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของการรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล (2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า ตามพระราชบัญญัตินี้ได้มีข้อกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้อย่างชัดเจน อาจส่งผลให้การจับกุมการกระทำความผิดดังกล่าวอาจเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย (3) ปัญหามาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า การกระทำความผิดในบริเวณศาลส่วนใหญ่

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งได้ผ่านการสอบสารนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว

² นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

³ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

จะเป็นเพียงความผิดหูโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอำนาจโดยตรงของผู้พิพากษาในการพิจารณาและกำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงไม่สามารถใช้ดุลพินิจก้าวล่วงอำนาจโดยตรงของศาลได้ จึงส่งผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจะต้องนำกฎหมายอาญา ระเบียบ และข้อกำหนดอื่นของศาล มาบังคับใช้โดยอนุโลม แก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้ (1) อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งแก่บุคคลภายในบริเวณศาลเป็นการเฉพาะ (2) อำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไว้เป็นการเฉพาะ และ (3) มาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้เหมาะสมในแต่ละกรณี

คำสำคัญ: การใช้อำนาจ/เจ้าพนักงานตำรวจศาล

ABSTRACT

In this independent study, the legal issues relating to the exercise of power by court marshals under the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) have been investigated with the objectives to study: (1) the concepts and theories of the exercise of power by court marshals; (2) foreign laws and Thai laws on the exercise of power by court marshals; (3) the legal issues relating to the exercise of power by court marshals; and (4) the solutions to legal issues relating to the exercise of power by court marshals.

The results of the study have found: (1) no provision of our clearly providing authority for court marshals to make an order to fulfill their duty. In this regard, there is no provision that clearly authorizes court marshals to issue any orders to suppress incidents within the court premises. As a result, court marshals are unable to perform their duties effectively in maintaining order and security within the court premises. (2) no power to arrest. The Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) does not clearly specify the scope of power to arrest any person who violates or fails to comply with orders of court marshals. As a result, the arrest of such offenses may be unlawful; (3) no punitive measures for any person who violates or fails to comply with orders of court marshals. It is found that most of the offenses committed within the

court premises are minor offenses or non-criminal offenses. The determination of penalties imposed on offenders of these offenses are directly subject to the jurisdiction of judges.

Therefore, the researcher is of the opinion that in order to solve such legal problems, the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) should be amended by: (1) clearly giving court marshals the power to issue specific orders to offenders within the court premises; (2) giving court marshals the specific power to arrest any person who violates or fails to comply with orders of court marshals without reasonable grounds; and (3) determining appropriate penalties for any person who violates or fails to comply with the order of court marshals as the case may be.

KEYWORDS: EXERCISE OF POWER/COURT MARSHALS

1. บทนำ

ศาลยุติธรรมเป็นหนึ่งในสถาบันที่อำนวยความสะดวกยุติธรรม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เกิดความเป็นธรรมและมีความเสมอภาค โดยยึดหลักนิติธรรม ดังนั้นศาลยุติธรรมจึงเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยและปราศจากการคุกคาม ในอดีตที่ผ่านมาศาลยุติธรรมไม่เคยประสบปัญหาการก่อเหตุร้ายหรือใช้ความรุนแรงภายในบริเวณศาลมาก่อน⁴ กระทั่งปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2534 พบการก่อเหตุร้ายภายในบริเวณศาล รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนและผู้พิพากษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง⁵ หรือแม้กระทั่งความเห็นต่างทางการเมืองที่นับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น⁶ อันสืบเนื่องมาจากการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งมีผลอาจก่อให้เกิดความไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของผู้พิพากษา

⁴ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2566). *การก่อเหตุร้ายในบริเวณศาล: ปัญหาความท้าทายที่นานาน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/115289>. [2566, 20 พฤษภาคม].

⁵ ไตรรงค์ โตกระแสนิติกรชำนาญการ. (2565). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจบางประการของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.* ในหนังสือรวมบทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. หน้า 3.

⁶ มิติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมชุมก้อมือบ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153. [2566, 1 พฤศจิกายน].

เมื่อเกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยขึ้นกับศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก สำนักงานศาลยุติธรรมจึงกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยมีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติงานภายในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562⁷ มาตรา 5 (1) (2) และ (3) ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการตุลาการ อาคารสถานที่ ทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามีหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเสริมความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน บุคลากรและผู้พิพากษา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมของศาลมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังคงเกิดปัญหาในการนำไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติสำหรับการรักษาความปลอดภัยศาล เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อเป็นการระงับเหตุแห่งความไม่สงบที่เกิดขึ้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 ของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่ากฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลไว้เป็นการเฉพาะ เช่น อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อความปลอดภัย อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อตัดเตือน และอำนาจในการจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่ต้องมีหมายจับ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับได้มีการกำหนดฐานความผิดและมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นการแบ่งแยกการใช้อำนาจของศาล ออกจากการกำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการปฏิบัติแก่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลอย่างชัดเจน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษา และข้าราชการตุลาการ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามจับกุมจำเลยหรือบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี จึงทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความล่าช้า และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ ด้วยเหตุผลและความ

⁷ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.

จำเป็นดังกล่าวจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยใช้เหตุผลในประกาศฉบับนี้ คือ โดยที่มีสถานการณ์อันอาจกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ อีกทั้งยังขาดบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและผู้พิพากษา ทรัพย์สิน อาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม อีกทั้งอำนาจการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาของศาลเป็นไปโดยไม่เกิดความล่าช้า และมีประสิทธิภาพ จึงสมควรให้มีการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลความปลอดภัย บุคลากรและผู้พิพากษา ทรัพย์สิน อาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว

3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย

3.1 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในต่างประเทศ

1) สหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่มีชื่อเสียงด้านการบังคับใช้กฎหมาย ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1789 โดยใช้ชื่อว่า United States Marshal Service หรือเรียกอีกอย่างว่า U.S. Marshal Service เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงยุติธรรม (Department of Justice) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของ โดยมีอำนาจและหน้าที่หลักในเรื่องของระบบการรักษาความปลอดภัยศาล เนื่องจากศาลมักถูกภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและความรุนแรงจากการก่อวินาศกรรมต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐบาลกลาง เจ้าหน้าที่จะได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยมีหน้าที่ในการสืบสวนติดตามจับกุมจำเลย การคุ้มครองความปลอดภัยผู้พิพากษาหรือพยาน การควบคุมตัวจำเลยและนำตัวจำเลยมาศาล การริบทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำ

ความผิดทางอาญา⁸ มีบุคลากรทั้งสิ้น 4,942 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ U.S.Marshal Service จำนวน 94 คน กล่าวคือ 1 คน ต่อ 1 เขตศาลสหพันธ์ ส่วนปลัดของ U.S.Marshal Service และเจ้าหน้าที่สอบสวนอาชญากรรม มีจำนวน 3,345 คน และยังมีลูกจ้างฝ่ายธุรการและเจ้าหน้าที่บังคับใช้การควบคุม จำนวน 1,503 คน

2) รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาลที่มีชื่อเสียงและมีประสิทธิภาพอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่า “The Office of the Sheriff” โดยพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาลไว้เป็นการเฉพาะ⁹ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ U.S.Marshal หรือ Sheriff ของสหรัฐอเมริกา ถูกตั้งขึ้นโดยกฤษฎีกาแห่งความยุติธรรม เมื่อปี ค.ศ. 1824 ประกอบกับมีการก่อตั้งหัวหน้าผู้พิพากษาศาลสูงสุดของรัฐนิวเซาท์เวลส์ และได้แยกอำนาจการบริหารออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดการ และฝ่ายตุลาการ เดิม Sheriff มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามการจลาจลหรือการชุมนุมที่ขัดต่อกฎหมาย การจับกุมผู้กระทำผิดและการติดตามอาชญากร แต่ในปัจจุบัน Sheriff มีหน้าที่และบทบาทในการรักษาความปลอดภัยของศาล ซึ่งมีความแตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังมีการตรากฎหมายให้อำนาจ ในส่วนของการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัย การกำกับดูแลระบบลูกขุน การส่งหมายและคำสั่ง การบังคับให้เป็นไปตามหมายศาล คำสั่งและคำพิพากษาของศาล รวมไปถึงหมายจับของศาล และกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้ โดยเฉพาะเพื่อบังคับใช้ เช่น การค้นบุคคลและยานพาหนะ การริบทรัพย์สิน ต้องห้ามการจับเฉพาะกรณีที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005¹⁰ (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) โดยมีพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล ประมาณ 400 คน ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน 58 แห่ง ทั่วรัฐนิวเซาท์เวลส์¹¹

⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่น 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 12.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

¹⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 8. หน้า 17.

¹¹ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-519yk.pdf>. [2566, 11 พฤษภาคม].

3.1.3 สหราชอาณาจักร มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยที่มีชื่อเรียกว่า “Security Officers” หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย¹² ซึ่งมีศาลกว่า 100 แห่งทั่วประเทศ โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม อาจเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ให้กับกระทรวงยุติธรรมหรือเป็นเจ้าหน้าที่ศาลอยู่แล้ว หรือเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยให้กับบริษัทเอกชนก็ได้ มีอำนาจหน้าที่เฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล อาคารสถานที่ รวมถึงบุคลากรและการอารักขาผู้พิพากษา การตรวจสอบความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาลผ่านกล้องวิดีโอวงจรปิดและเครื่องตรวจจับโลหะ การตรวจค้นบุคคล การห้ามมิให้บุคคลขึ้นศาล การจับได้บุคคลออกจากศาล หรือการกันบุคคลออกจากศาล การควบคุมประตูทางเข้า - ออก การตรวจสอบยานพาหนะ ตรวจสอบผู้ถือบัตรผ่านเข้าไปภายในบริเวณศาล และการออกบัตรผ่านระดับความปลอดภัยให้กับบุคคลที่มาติดต่อหรือบุคลากรของศาล ประกอบกับมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยศาลตลอด 24 ชั่วโมง เป็นต้น

3.2 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในประเทศไทย

เจ้าพนักงานตำรวจศาล หรือ (Court Marshal) คือ หน่วยงานที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อบังคับใช้กฎหมาย โดยมีหน้าที่และอำนาจในบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

1) มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความปลอดภัย กล่าวคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินภายในบริเวณศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล และการคุ้มครองผู้พิพากษาและบุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรม รวมถึงอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

2) มีหน้าที่และอำนาจหน้าที่ในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วหนีหรือจะหลบหนี หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันที ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจับกุมก็ได้

¹² คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-519yk.pdf>. [2566, 11 พฤษภาคม].

ทั้งนี้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังได้กำหนดค่านิยม คำว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยพิจารณาจากความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและความไม่ซ้ำซ้อน ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงมีลักษณะเป็นเอกเทศ ขึ้นตรงกับสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจหลักในการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้พิพากษาและบุคคลากรในองค์กร มักปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายระบบชีวิตลอร์ด ซึ่งมีความแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไป ที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ในด้านของหน้าที่และอำนาจมีการคาบเกี่ยวกันในส่วนของการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง สืบสวนคดีอาญาและการจับกุม เป็นต้น¹³

4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่าในเรื่องของการออกคำสั่งต่อบุคคลหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านการศึกษา อายุและการประกอบอาชีพ ยกตัวอย่างเช่น การออกคำสั่งต่อบุคคลหรือผู้มาติดต่อราชการของศาลให้หยุดเพื่อตรวจค้นสัมภาระก่อนที่จะนำเข้าไปในบริเวณศาล ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการศาลไม่ได้รับความสะดวกและมักมีปากเสียงกับผู้ปฏิบัติบ่อยครั้ง หรือในกรณีประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการศาลมีพฤติกรรมขัดขวาง ก่อความวุ่นวาย หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลอื่น

ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย มีหน่วยหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาล ที่มีชื่อเรียกว่า “The Office of the Sheriff หรือ Sheriff” มีบทบาทและหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาล อีกทั้งยังได้ตรากฎหมายขึ้นเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในขอบเขตของศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัย การดูแลระบบลูกขุน การส่งหมาย คำสั่ง และการบังคับให้เป็นไปตามหมาย คำสั่งและคำพิพากษาของศาล รวมไปถึงหมายจับของศาล และยังกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้โดยเฉพาะเพื่อบังคับใช้ เช่น การค้นบุคคลและยานพาหนะ การริบทรัพย์สินต้องห้าม การจับเฉพาะกรณีที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำ

¹³ วีรภัทร แก้วไส. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 15.

ความผิด ตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) โดยมีการบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งตามความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ ตามมาตรา 14 (1) ถึง (11) กำหนดให้เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย อาจออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาลตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้การออกคำสั่งนั้นจะต้องมีการเตือนว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงทำให้เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย สามารถใช้อำนาจในการออกคำสั่งกับบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 พบว่าไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งที่ผ่านมาศาลยุติธรรมเคยเกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นมาแล้วหลายต่อหลายครั้ง เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจในการออกคำสั่งแก่บุคคลผู้มาติดต่อราชการของศาล เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล หากบุคคลผู้มาติดต่อราชการของศาลมีพฤติกรรมขัดขวางบุคคลอื่น การคุกคาม ก่อความวุ่นวาย หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลอื่นในบริเวณศาล เมื่อได้รับคำสั่งหรือเตือนจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้หยุดการกระทำดังกล่าวแล้ว แต่บุคคลดังกล่าวยังยืนยันที่จะกระทำความผิดต่อไป ถึงแม้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาตรา พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ซึ่งมีผลเชื่อมโยงให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และสามารถใช้อำนาจได้ตามกฎหมาย เช่น การสืบสวน การค้น การยึด การจับ และการควบคุมตัว แต่มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายกับรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่าพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) มาตรา 16 ได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้ โดยกำหนดว่า เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยมีอำนาจจับกุมในบริเวณศาล โดยไม่ต้องมีหมายจับ ถ้าหากบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดกฎหมายภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือพนักงานรักษาความปลอดภัยมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำการผิดกฎหมายนี้ และตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดว่า การใช้กำลังทั่วไปของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยเจ้าพนักงานต้องใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยในศาลกับบุคคลหรือวัตถุ ตามความจำเป็นอันเหมาะสมเพื่อใช้

อำนาจ ซึ่งการกำหนดอำนาจดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไว้อย่างชัดเจน เป็นการมุ่งเน้นในการปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาล สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน บุคลากรและผู้พิพากษา อันแสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ของสำนักงานศาลยุติธรรม และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติสามารถบังคับใช้อำนาจได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่น

4.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 รวมถึงกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่า มิได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลแต่อย่าง เป็นเพียงการกำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้อย่างกว้าง เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะต้องนำประมวลกฎหมายอาญามากำหนดฐานความผิดและบทลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังต้องดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย โดยเหตุที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะเป็นเพียงความผิดลหุโทษหรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน เช่น การประพฤติตนไม่เรียบร้อยภายในบริเวณศาล หรือเป็นการละเมิดอำนาจศาล ซึ่งเป็นอำนาจโดยตรงของผู้พิพากษาที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวกระทำความผิดฐานใด

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่ามีการกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) มาตรา 14 (3) โดยกำหนดว่า ถ้าเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลและบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจให้คำแนะนำอีกครั้งและต้องเตือนบุคคลนั้นอีกครั้งว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นความผิด (4) บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้ตามข้อ (3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องรับโทษ 20 หน่วยโทษ การกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมากยิ่งขึ้น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยของศาลยุติธรรม รวมทั้งเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาล ตามมาตรา 5 (1) – (3) ทั้งนี้ การในการออกคำสั่งต่อบุคคลที่มาติดต่อราชการของศาล การจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และการกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความลังเลในการใช้อำนาจและทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ควรเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 เป็น “มาตรา 5/1 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1) - (3) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาล หากเชื่อว่ามีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

(ก) ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่หรือบุคคลอื่น หรือ

(ข) เป็นการคุกคาม ข่มขู่บุคคลอื่น หรือ

(ค) มีแนวโน้มว่าจะสร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น หรือการกระทำใดที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น

(ง) ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลและบุคคลนั้น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลอาจเตือนหรือให้คำแนะนำอีกครั้งว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นความผิด”

2) ควรเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 เป็นมาตรา 5/2

“มาตรา 5/2 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1)-(3) หากเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้กระทำการตามมาตรา 5/1 แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการจับกุมบุคคลนั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับ หาก

(ก) หากบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดกฎหมายภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือ

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำการผิดกฎหมายนี้ หรือ

(ค) บุคคลนั้นกำลังทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นภายในบริเวณศาลหรือได้ก่อเหตุทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นในบริเวณศาล”

3) ควรเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในการเพิ่มบทลงโทษสำหรับบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยเสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมไว้เป็นการเฉพาะ

6. บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-519yk.pdf>.

ไตรรงค์ โตกระแสน นิติกรชำนาญการ. (2565). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจบางประการของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.* ในหนังสือรวมบทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมนุมก่อบีบ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153.

วีรภัทร แก้วใส. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่น 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2566). *การก่อเหตุร้ายในบริเวณศาล: ปัญหาความท้าทายที่นาวนาน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/115289>. [2566, 20 พฤษภาคม].